

Od teológie k pastorácii rodiny

Carlo Rocchetta

Od Boha- Trojice Lásky k rodinnému spoločenstvu

Náš Boh v jeho najintímnejšom tajomstve nie je *osamelé- JA*, ale je Spoločenstvom *Troch-ktorí-sú-Jedno*. Kresťanský monoteizmus je teda radikálne odlišný od hebrejského i islamského monoteizmu.

Tri osoby, jeden a ten istý Boh- Láska (1Jn 4,8- 16).

Absolútny základ jednoty páru/ rodiny treba hľadať v samotnom lone Božej Trojice, vo večnom „manželstve“, ktoré existuje medzi božskými osobami: snúbenectvo manžel-manželka, rodina a plodnosť rodičov, ktoré sú tvorené v spoločenstve lásky, ktoré existuje „ab aeterno“ medzi Otcom, Synom a Duchom Svätým.

H. von Balthasar má pravdu, keď vysvetľuje, že rodina „napriek všetkým zjavným rozdielom, zostáva najzjavnejším *“imago Trinitatis”*. V skutočnosti je rodinné spoločenstvo už na prirodzenej úrovni maximálnym odrazom večnej trojičného spojenia.

Sviatosť manželstva privádza tento „obraz Trojice“ do plnosti, vďaka čomu sú manželia účastníkmi samotnej *ontológie tajomstva Božej Trojice*- až do tej miery, že je možné tvrdiť, že: sviatosť manželstva, ktoré už pôsobí v prirodzenej rovine, nadobúda nový, konkrétny vzťah, ktorý *napĺňa a zdokonaľuje* obraz Trojice, dávajúc manželskému spoločenstvu nový prílív milosti, a tak z neho robí príbytok Božej Trojice, kde sú rodičia prvými učiteľmi viery pre svoje deti.

A hľa- rodina, *spoločenstvo ako odraz Božej Trojice*.

Manželom je darovaný Duch svätý, aby sa ich láska menila na „*teologickú lásku*“ (FC 13) a aby boli schopní spolu so svojimi deťmi budovať vzťah podľa príkladu Svätej Trojice.

„Náš Boh v jeho najintímnejšom tajomstve nie je samota, ale rodina, pretože v ňom je otcovstvo, synovstvo a podstata rodiny, ktorou je láska. Táto láska v božskej rodine je Duchom Svätým. Téma rodiny teda nie je nijako cudzia božskej podstate.“

Deti ako žiara intra-trinitárnej plodnosti

Manželstvo muža a ženy je neoddeliteľná od jej plodnosti; plodnosť treba chápať v integrálnom zmysle a nielen ako plodnosť. Samotná *dualita muža a ženy ponúka neúplný obraz Boha-Trojice; vyžaduje - po ustanovení – otvoriť sa dimenzii trojičnosti*.

Povolanie dvoch stať sa „jedným“ vedie ku stať sa „tromi“, výstižne poznamenal Maurice Blondel.¹

¹ M. BLONDEL, *L'azione. Saggio di una critica della vita e di una scienza della prassi*, Milano 1993, 356.

V teologickom slovníku: má rodičovstvo pôvod vo večnej plodnosti Božej Trojice, ktorej je zjavením i historickou realizáciou; vychádza z modelu plodnosti, z ktorého získava dynamiku *prijatia, obdarovania sa a zdieľania*.

Na základe tohto všetkého môže a musí byť na ľudskej rovine potvrdená neoddeliteľná vzájomnosť medzi manželským spojením a rodičovstvom, medzi jednotiacim a prokreatívnym významom manželstva. V Bohu sú Jednota a Trojica neoddeliteľné: jedno neexistuje bez druhého.

A neplatí to isté i pre plodnosť rodičov? Stať sa otcami a matkami je akt, ktorý potrebuje *spoločenstvo v jednote a jednotu v spoločenstve*.

Hľadiac cez prizmu manželského tajomstva je povolanie rodičovstva i manželstva *jedno a to isté kontínuum*.

Ako to nádherne evokuje Familiaris consortio, č. 14.: *“Dieťa je živým odrazom lásky manželov, trvalým znakom ich jednoty, živou a neoddeliteľnou syntézou svojho otca a matky.”*

Dôsledok je jasný: deti sú pre rodičov i pre svet zázrakom trojičnej lásky. Ľudský čin splodenia je inkarnáciou “ad extra” večného pokolenia lásky “Deus-Trinitas”: ide o udalosť tak obdivuhodnú a mimoriadnu, že hraničí s posvätnosťou.

„Otcovstvo a materstvo predstavuje „novosť“ a bohatstvo tak vznešené, že k nim možno pristupovať iba ak na kolenách.“ (LF 7).

Rodičia sú „Božími spolupracovníkmi pri odovzdávaní nového života dieťaťa“ a „tlmočníkmi jeho lásky“, ale deti sú predovšetkým Božie deti (GS 50). Ako je to synteticky vyjadrené v Katechizme katolíckej cirkvi: *„Rodičia musia považovať svoje deti za Božie deti“ (KKC 2222).*

Rodina predstavuje srdce Cirkvi a samotná Cirkev je rodinou rodín.

Aké sú teda hlavné línie pre obnovenie pastorácie rodiny?

Znovu objaviť rodinu ako prirodzenú inštitúciu

Všetky spomenuté etické dilemy tak či onak vyvolávajú otázku *antropologického statusu* manželstva a rodiny.

Ak sa tento status v priebehu storočí považoval za samozrejmosť, dnes to už neplatí. Diskutuje sa o základných premisách, ktoré narúšajú rodinné spoločenstvo:

- manželstvo a rozdiely medzi pohlaviami,
- otcovstvo a materstvo,
- heterosexuálne rodinné spoločenstvo v porovnaní s inými zväzkami.

Teologicky si to všetko vyžaduje obnovu manželstva ako prirodzenej inštitúcie, a to ešte pred jeho sviatostnou identitou.

„Ľudská rovina“ manželstva predchádza „sviatostnú“. Manželstvo musí byť vedome vyjadrené, aj keď nie vždy vyslovené, na základe dávneho princípu, podľa ktorého *bez skutočného manželstva neexistuje skutočná sviatosť*.

Sviatosť manželstva preberá túto prirodzenú zmluvu muža a ženy. Štruktúra zostáva rovnaká. Nejde o zmenu, ale o jeho vyzdvihnutie: milosť neničí prírodu, ale predpokladá ju a povyšuje ju nad seba.

Vnímať radikálnu jednotu medzi osobou-manželstvom-rodinou.

Uvedomenie si tejto skutočnosti znamená schopnosť prekonať každú dichotómiu popierajúcu neoddeliteľnú jednotu Božieho tvorivo-vykupiteľského plánu pre osobu, manželstvo a rodinu.

Ide tu o organické vyjadrenie božského projektu, ktorý funguje:

- od „osoby“ ako bytosti vzťahovej- mužského a ženského pohlavia (= povolanej k láske a spoločenstvu),
- k „manželstvu“ ako k prvotnému uskutočneniu povolania k láske a manželskej zmluvy- muža a ženy, ktorý sa má budovať deň čo deň (= sviatostné manželstvo);
- Až k „rodine“ ako spoločenstvu dvoch ľudí, ktorí sa majú radi a milujú sa, sú otvorení pre potomstvo a vytvárajú prvé spoločenstvo života (= plodnosť / rodičovstvo).

Povolanie osoby k láske a spoločenstvu medzi mužom a ženou je až po čas manželstva a rodiny otvorenej životu.

A toto je rámec teologickej antropológie, na ktorý sa musíme odvolávať:

- existuje vnútorná jednotu, ktorá existuje medzi povolaním k láske a spoločenstvom sexuálneho človeka, stvoreného ako muž a ako žena;
- manželstvo je základ manželského a rodinného života;
- rodičovstvo je výraz tohto povolania.

Manželstvo ako jedinečný Boží plán/obraz

Teológia sa snaží, nie bez ťažkostí, obnoviť túto vnútornú jednotu Božieho plánu obnovením teológie „sviatosti manželstva“, ktorá vychádza z páru samotného, a nie z abstraktných princíпов: ide o vzťah muža a ženy - na základe krstu – ktorý sa stáva sviatosťou.

Sviatosť nie je udalosťou, ktorá akoby zahaľuje pár.

Sviatosťný akt manželstva nevzniká po antropológickom prirodzenom akte zasnúbenia a vzájomného prijatia oboch manželov; práve naopak- zhoduje sa s ním: ide o to isté konsenzuálne spoločenstvo medzi pokrsteným mužom a ženou, ktoré sa stáva sviatosťou.²

Svadobná udalosť preto znovu získava štrukturálnu jednotu, ktorá existuje medzi rádom stvorenia a rádom vykúpenia, medzi prírodou a milosťou.

² Sul tema, cf.. C.ROCCHETTA. *Il sacramento della coppia*, EDB, Bologna 2010.

Tak rovnako, ako neexistujú dva príbehy, ale jednotná história spásy, ktorá sa tiahne od prvého stvorenia k definitívnemu stvoreniu, neexistujú ani dve manželstvá: je to jediné manželstvo, ktoré Boh od začiatku chce, ktoré sa stane súčasťou veľkonočnej svadby: Krista s Cirkvou a stáva sa jej skutočným symbolom.

A taká je sviatostná povaha rodiny, ktorá bola obnovená počas Kristovej Veľkej noci a bola odovzdaná Cirkvi ako vzácne dar- ako „malá Cirkev“ vo veľkej Cirkvi.

Smerovať k organickej pastorácii rodiny

Pastorácia rodiny bude musieť brať do úvahy tieto výzvy a bude musieť pracovať na tom, aby bola schopná znova upevniť rodinu, ktorá je stredobodom všetkých jej činov.

Krása a veľkoleposť povolania k manželstvu – k sviatosti

Uzavrieť manželstvo so sviatosťou nie je samozrejmosťou, ale je to božské povolanie a zázrak, viditeľné očami viery.

Pápež František oprávnené trvá na tom, že kresťanské hlásanie o páre / rodine by sa nemalo obmedzovať na obranu chladnej a neživej doktríny (AL 59).

Tvárou v tvár dnešným výzvam, je potrebné prejsť od reaktívnej teológie k pozitívnej, *kerygmatickej* teológii zameranej na ohlasovanie krásy Božieho plánu pre manželstvo a rodinu.

Je potrebné prejsť na *cestu krásna* (prostredníctvom *pulchritudinis*), ktorá neznamená vzájomnú a jedinečnú fyzickú alebo psychologickú príťažlivosť manželov, ale

1. vie, ako uchopiť a okúsiť posvätnosť jeho/jej osoby (AL 127), čím nadobudne silnú i estetickú hodnotu, nevyhnutnú na šťastný manželský vzťah.

2 / vie ohlasovať veľkosť sviatosti manželstva a sviatostnej milosti.

Položme si otázku: koľko manželov si uvedomuje krásu a vznešenosť svojho manželstva?

Rodina ako odraz Boha- Trojičnej Lásky

Amoris Laetitia pozorne poukazuje na to, ako rodinné spoločenstvo predstavuje tajomstvo Božej Trojice Lásky: spoločenstvo vytvorené na Boží obraz (AL 10-12).

Pápež František hovorí:

“V rodine, domácej Cirkvi, dozrieva prvá cirkevná skúsenosť spoločenstva medzi ľuďmi, v ktorej sa milosťou odráža tajomstvo Najsvätejšej Trojice!” (AL 71).

“Manželstvo je ikonou Božej lásky k nám. Aj Boh je v skutočnosti spoločenstvom: tri osoby Otec, Syn a Duch Svätý vždy a navždy žili v dokonalej jednote.” (AL 121).

Rodinné spoločenstvo Božej nehy

Trojičná cesta vedie k pohľadu na rodinné spoločenstvo ako na spoločenstvo nehy medzi manželmi, rodičmi a deťmi; táto orientácia je dokonale načrtnutá v záverečnej správe synody:

„V rodine je neha zväzkom, ktorý spája manželov a rodičov navzájom s ich deťmi. Nežnosť znamená dávať s radosťou a vzbudzovať u druhého radosť z pocitu, že vás niekto miluje. Nežnosť sa vyjadruje s mimoriadnou pozornosťou k hraniciam druhého(...). Neha v rodinných vzťahoch je každodennou cnosťou, ktorá pomáha prekonávať vnútorné a vzťahové konflikty.“ (AL 88).

“Nech Božia neha stavia ducha rodiny, domácej Cirkvi” (AL 323).

Povolanie manželov ku svätosti

Svätosť manželov sa nerealizuje „napriek“ manželstvu, ale práve v ňom a prostredníctvom neho až po vrchol svadobnej mystiky.

“Dobre prežité rodinné spoločenstvo je skutočnou cestou posvätenia v bežnom živote a mystického rastu, prostriedkom na intímne spojenie s Bohom.” (AL 316).

“Sexuálne spojenie, prežívané prirodzeným- ľudským spôsobom a zároveň posvätené sviatosťou, je zase pre manželov nástrojom rastu života v milosti. Je to sobášne tajomstvo” (AL 74).

Zmena postavenia a vnímania manželov / rodiny v rámci Cirkvi

Už sa nezakladá na tom, že manželia a manželské spoločenstvá sú objektmi pastorácie; musia sa stať aktívnymi subjektami budovania Cirkvi. *“Familiaris consortio”* už dôrazne potvrdilo:

“Kresťanská rodina je povolaná, aby sa živým a zodpovedným spôsobom podieľala na poslaní Cirkvi vlastným a originálnym spôsobom, to znamená tým, že sa dáva do služieb Cirkvi a spoločnosti v jej bytí a v jej činnosti ako spoločenstvo života a lásky.” (FC 50)

Zásada opakovaná pápežom Františkom:

„Kresťanské rodiny sú z milosti manželskej sviatosti hlavnými subjektami služby v rodine“ (AL 200).

Už nestačí pastorácia pre rodiny, ale pastorácia s rodinami.

Za týmto účelom by bolo užitočné - podľa môjho názoru - *znovuobjaviť sviatosť manželov*, a to nie v zmysle čisto archeologickej prestavby, ale v zmysle znovuobjavenia jej ekleziologicko-sviatostného významu pre súčasnosť i existenciu kresťanského spoločenstva.

Sviatosť manželstva je vyjadrením cirkevného spoločenstva, kde každý z jej členov cíti aktívnu súčasť Cirkvi a pracuje v súlade s posvätným stavom - hierarchickým kňazstvom Cirkvi. Toto chápanie bolo rôznymi spôsobmi podnietené samotným Druhým vatikánskym koncilom (LG 11; 31), a Katechizmom katolíckej cirkvi (KKC 1631).

V nasledujúcich desaťročiach bude na tomto znovu objavovaní potrebného veľa úsilia. Možno znovuobjavenie troch stavov veriacich: stavu pastierov, stavu zasvätených osôb, stavu manželov, v jedinom spoločenstve Cirkvi. Cirkv, Boží ľud, vyhlásený Vatikánskym koncilom, vyzýva k tomuto uzdraveniu.

Otvorený záver

Ako obnoviť organickú (jednotnú, harmonickú a živú) rodinnú pastoráciu na niekoľko nasledujúcich rokov?

Od odpovedi na túto otázku bude závisieť budúcnosť Cirkvi, samotná dôveryhodnosť teológie a pastoračné konanie našich spoločenstiev.

Sme schopní prijať túto výzvu?